

Handläggare
Ewa Franzén
Telefon: 0850814019

Till
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd
2021-10-28

Skrivelse om Ungdoms- och gängkriminalitet

Svar på skrivelse från (M), (L), (MP) och (C)

Förslag till beslut

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Sammanfattning

Stadsdelsförvaltningen har svarat på en skrivelse om stadsdelsförvaltningens hantering av ungdomskriminalitet med särskilt fokus på gängkriminalitet. Skrivelsen till förvaltningen kom från Gustav Johansson med flera (M), Urban Rybrink (L), Ola Gabrielsson (MP) och Christina Peterson (C). De skriver att det kommit en ny rapport från Brottsförebyggande rådet där Sverige ligger i topp i Europa när det kommer till dödsskjutningar.

Skribenterna önskar svar på flera frågor utifrån rapporten. Hur utvecklingen av gängkriminalitet kommer att se ut framöver är svårt att svara på eftersom utvecklingen är beroende av ett flertal faktorer.

Förvaltningen arbetar aktivt med ungdoms- och gängkriminalitet, både i förebyggande syfte och med mer akuta åtgärder.

Förebyggande arbete finns till exempel i form av det nystartade Losam-projektet som drivs tillsammans med Skarpnäck stadsdelsförvaltning där syftet är att fånga upp och uppmärksamma barn 10-15 år som uppvisar ett begynnande riskbeteende.

Ingen person under året som sökt insats för avhopp har avslagits. I de fall insatser som SIG eller MST inte har god effekt kan det bli aktuellt att använda tvångslagstiftning, LVU.

Förvaltningen har även en avstämning veckovis med polisen om vad som har hänt och vad som är på gång i de olika stadsdelarna inom Enskede-Årsta-Vantör.

Bakgrund

En skrivelse har inkommit från Gustav Johansson med flera (M), Urban Rybrink (L), Ola Gabrielsson (MP) och Christina Peterson (C).

De skriver att det kommit en ny rapport från Brottsförebyggande rådet där Sverige ligger i topp i Europa när det kommer till dödsskjutningar. Dessa siffror talar för att samhället har misslyckats med att skydda barn och ungdomar som fastnar i organiserad brottslighet, som styrs av kriminella nätverk. I och med detta behöver ansvariga politiker följa upp utvecklingen på nära håll och arbeta nära samhället för att vända denna destruktiva spiral. Kriminella nätverk utnyttjar minderåriga för att komma undan straff och unga har svårt att förstå konsekvenserna av sina handlingar på grund av den låga åldern och mognaden.

Utifrån detta ställs följande frågor till förvaltningen:

1. Hur många orosanmälningar kommer det in kring unga som riskerar att hamna i kriminella nätverk eller som är en del av kriminella nätverk redan? Hur mäter förvaltningen och hur har utvecklingen sett ut över en tioårsperiod? Hur ser trenden ut just nu, de senaste två åren? Hur bedömer förvaltningen att utvecklingen kommer bli på längre sikt?
2. Hur arbetar förvaltningen med dessa ungdomar? Hur ser övergripande strategin ut? Hur ser handlingsplanen ut? Ger förvaltningens arbete resultat? Hur många av dessa unga tar emot hjälp och många tackar nej?
3. Hur ser hjälpen kring avhopparmöjligheter ut i förvaltningen? Hur många deltagare hoppar av och hur många avbryter kontakten med förvaltningen och hur många per år av alla som söker stöd få det beviljat? Hur motiveras avslag till hjälp/ stöd? Hur många får hjälp av hoppa av? Vilka är sociala insatsgruppens metoder (SIG)? Hur arbetar förvaltningen med målgruppen? Vilka krav ställs på ungdomen.
4. Om förvaltningens strategi och handlingsplan inte ger de resultat som den förväntar sig, finns det i så fall en "Plan B" och hur ser den ut?
5. Vilken kunskap och koll har förvaltningen kring Dalenätverket? Hur ser polisens samarbete med förvaltningen kring Dalenätverket?

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning
Social omsorg barn och unga

Slakthusplan 8 A
Box 81
121 22 Johanneshov
Växel 08-508 14 000
eav@stockholm.se
stockholm.se

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Social omsorg barn och unga i samverkan med Social omsorg vuxen och Administrativa avdelningen.

Ärendet

Hur många orosanmälningar kommer det in kring unga som riskerar att hamna i kriminella nätverk eller som är en del av kriminella nätverk redan? Hur mäter förvaltningen och hur har utvecklingen sett ut över en tioårsperiod? Hur ser trenden ut just nu, de senaste två åren? Hur bedömer förvaltningen att utvecklingen kommer bli på längre sikt?

Det finns enligt stadsdelsförvaltningen ingen särskild mätning av orosanmälningar för unga som riskerar att hamna i kriminella nätverk eller redan ingår i dessa. Det är heller ingen särskild kategori som följs statistiskt. Däremot går det att följa orosanmälningar där anmälningsorsaken varit egen kriminalitet hos den unge men det behöver inte vara kopplat till nätverk. Detta har förvaltningen följt sedan januari 2020 och det inkommer i snitt 20 anmälningar i månaden kring detta.

Orosanmälningar som inkommer med egen kriminalitet som aktualiseringsorsak blir inte en rättvis siffra att redovisa utifrån att det rör alla typer av kriminalitet, det vill säga allt från snatteri till mord. Polisen gör ett antal orosanmälningar enligt 14:1 SoL som inte beror på brottsmisstankar utan på samröre med för polisen kända äldre kriminella. Dessa har ökat under senaste 2 åren i pågående ärenden.

Det är ingen brukare som förvaltningen träffar som tillstår att den är en del av ett kriminellt nätverk men i flera fall bedömer förvaltningen ändå att aktuell individ sannolikt har ett samröre med sådan gruppering.

Förvaltningen har även erfarenhet av LVU-ärenden där domstolen avslagit kriteriet ”brottslig verksamhet” som grund för omhändertagande för att den unge inte blivit åtalad.

Hur utvecklingen kommer att se ut framöver är svårt att svara på. Utvecklingen är beroende av ett flertal faktorer såsom polisens prioriteringar och resurser samt hur väl det förebyggande arbetet fungerar. Även andra faktorer har påverkan lokalt, exempelvis olika beslut som rör kriminalpolitiken och rättsväsendet, men även in-och utflyttning till/från stadsdelsområdet kan få stor påverkan.

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning
Social omsorg barn och unga

Slakthusplan 8 A
Box 81
121 22 Johanneshov
Växel 08-508 14 000
eav@stockholm.se
stockholm.se

Hur arbetar förvaltningen med dessa ungdomar? Hur ser övergripande strategin ut? Hur ser handlingsplanen ut? Ger förvaltningens arbete resultat? Hur många av dessa unga tar emot hjälp och många tackar nej?

Förvaltningen arbetar på olika sätt med ungdomar som uppvisar ett riskbeteende alternativt ett kriminellt beteende. Förebyggande arbete finns till exempel i form av det nystartade Losam-projektet, Losam står för Lokala samordnare mot rekrytering till kriminalitet.

Projektet drivs tillsammans med Skarpnäck stadsdelsförvaltning där syftet är att fånga upp och uppmärksamma barn 10-15 år som uppvisar ett begynnande riskbeteende.

Detta projekt startades just för att ännu tidigare fånga upp de barn och ungdomar befinner sig i riskzonen för att dras in i kriminalitet, men som inte tillhör målgruppen för SIG (Sociala insatsgrupper) eller MST (Multisystemisk terapi). Personerna och deras familjer är i behov av stöd för att snabbt kunna bryta den negativa utvecklingen och förhindra att barnet eller den unge hamnar i kriminalitet.

Det nya med detta projekt är att jobba med åldersgruppen 10-15 och direkt erbjuda stöd till föräldrar och unga utan att det går via utredningsenheten när unga visat tecken på att riskerar att rekryteras till kriminalitet. Det ska vara ett tidigt stöd. Det nya är också att alla unga som omfattas av ovan ska hanteras via särskilda samordnare.

Annat förebyggande arbete som görs inom förvaltningen är att Föräldramottagningen erbjuder förstärkt föräldrastöd i syfte att förebygga kriminalitet. Föräldramottagningen erbjuder föräldrastöd för alla med barn 0-17 år.

I år har verksamheten fått förstärkta medel till en rådgivartjänst för att alla rådgivare ska arbeta mer tillsammans med fältassistenter och mer aktivt kunna möta upp föräldrar till dessa ungdomar som riskerar rekrytering till kriminalitet.

Fältassistenter arbetar förebyggande och uppsökande med ungdomar, deras föräldrar och övriga nätverk. Det uppsökande arbetet syftar till att tidigt upptäcka riskfaktorer och riskbeteenden hos och kring ungdomar i åldern 12-17 år i stadsdelsområdet oavsett om det är kriminalitet, psykiskt mående eller annat. De erbjuder egna insatser samt länkar till tidiga insatser och stöd i samverkan med andra aktörer i området och kring ungdomarna.

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning
Social omsorg barn och unga

Slakthusplan 8 A
Box 81
121 22 Johanneshov
Växel 08-508 14 000
eav@stockholm.se
stockholm.se

Under de senaste åren har fältassistenter gjort fler orosanmälningar till socialtjänsten än tidigare. Detta beror på förbättrade rutiner snarare än att det blivit fler barn att känna oro för.

För ungdomar som har blivit utredda av socialtjänsten och har en egen problematik som de beviljats insats för finns till exempel *Social insatsgrupp (SIG)* och i viss mån *Multisystemisk terapi (MST)*. Dessa två insatser har målgruppen unga med kriminalitet som del av sina uppdrag. Det går däremot inte att sätta ett likhetstecken mellan att ha dessa insatser och att en person skulle vara en del av ett kriminellt nätverk eller riskera att hamna i dem.

Hittills i år har SIG unga varit insats i 12 ärenden (1 flicka och 11 pojkar), så väl nystartade ärenden, som överlappande ärenden från föregående år. Av dessa har 3 avslutats med önskad måluppfyllelse och 1 har avbrutits. Övriga ärenden är pågående enligt plan. Under 2020 hade 12 ungdomar haft insatsen SIG, samtliga pojkar.

MST har hittills i år varit insats i 17 ärenden, varav 7 flickor och 10 pojkar (Dessa data avser insatser till alla tre deltagande stadsdelsförvaltningar). 13 ärenden har avslutats under perioden, varav 11 med uppsatt måluppfyllelse. Under 2020 hade MST-teamet haft 26 pågående ärenden. Av dessa har 9 varit flickor och 17 pojkar.

Förvaltningen har nyligen startat upp *Trefas* som är en förstärkt samverkan mellan Kriminalvården, Polisen och Stockholms stad. Målet är att intensivifiera och förstärka samarbetet, i syfte att förhindra flera dödsjutningar. Den förstärkta samverkan möjliggör en tydligare ansvarsfördelning och gemensam planering kring en individ eller mot en gruppering. Detta arbete har pågått i Järva och ska nu spridas till söderort.

Det innebär en ökad risk för barn och ungdomar som växer upp i det som polisen klassar som särskilt utsatta och utsatta områden. Dessa områden kännetecknas bland annat av att kriminella normbrytande beteenden är vanliga, såsom öppen narkotikahantering, och att den samlade kollektiva förmågan att hantera detta i området är svag.

Det innebär att utöver de riskfaktorer som kan finnas hos individen och i familjen blir det egna närområdet en ytterligare riskfaktor som de exponeras för enbart på grund av det område de bor i.

Hur ser hjälpen kring avhopparmöjligheter ut i förvaltningen? Hur många deltagare hoppar av och hur många avbryter kontakten med förvaltningen och hur många per år av alla som söker stöd få det beviljat? Hur många får hjälp att hoppa av? Vilka är sociala insatsgruppens metoder (SIG)? Hur arbetar förvaltningen med målgruppen? Vilka krav ställs på ungdomen. Hur motiveras avslag till hjälp/stöd?

Samtliga personer under året som sökt insats för avhopp har beviljats detta. Alla som ansöker om stöd i form av avhoppprogram via SIG sociala insatsgruppen diskuteras med lokala avhopparpolisen Farsta eller Globen. Beslut tas sedan där om ärendet ska vidare till polisens särskilda grupp för *brottsoffer och personskydd* (BOPS) och sedan vidare till socialförvaltningens avhoppargrupp.

Faktorer som är avgörande för polisens bedömning är om de är aktivt kriminella eller väntar på dom för allvarligt brott eller är mitt i en pågående polisutredning. Många avhoppare säger nej till kontakt med BOPS på grund av bristande förtroende för polisen. Detta är ett stort problem men förvaltningen arbetar då vidare med avhopparen på hemmaplan tillsammans med lokala avhopparpolisen.

Alla som ansöker om insatser via SIG vuxna får hjälp att hoppa av den kriminella livsstilen. Att hoppa av är en lång process. Det finns flera olika typer av definitioner kring avhoppare.

BOPS har en definition där det ska vara en koppling till gängkriminalitet och det dödliga våldet och där det föreligger mycket hög hotbild.

Det kan också vara lokala avhoppare som kan vara kvar i Stockholm men vill lämna ett kriminellt nätverk (kanske inte kan vistas i vissa delar av Stockholm).

Det finns också vanliga SIG ärenden som fastnat i en kriminell livsstil som de vill bryta men inte har några tydliga kopplingar till någon gruppering. Stor del av arbetet som görs är att motivera till avhopp.

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning
Social omsorg barn och unga

Slakthusplan 8 A
Box 81
121 22 Johanneshov
Växel 08-508 14 000
eav@stockholm.se
stockholm.se

Förvaltningen har placerat en vuxen avhoppare utanför Stockholm under året. Förvaltningen och polisen arbetar tillsammans för att ytterligare nio personer ska beviljas avhopparsats utanför Stockholm.

SIG-unga riktar sig i första hand mot de som riskerar att gå in i en kriminell livsstil eller ett kriminellt gäng.

Det kan givetvis förekomma att en ung redan ingår i gängkriminalitet och då kan det vara relevant att tala om avhopp, men det är sällan förekommande.

SIG är en insats riktad mot enskilda individer som har tackat ja till att delta i den. Lotsarna inom SIG har inget uppdrag att arbeta på en strategisk nivå gentemot en viss gruppering eller ett visst område. I det enskilda ärendet ingår alltid en nära samverkan med polis där syftet är att socialtjänst och polis stöttar den unge att nå livsförändring och bibehålla den.

SIG-lots och utsedd kontaktpolis har täta uppföljningsmöten med berörd ungdom och har dessemellan kontakt vid behov. Vid uppföljningar kan det bli tydligt att insatsen inte leder till förändring. Då avslutas insatsen och ärendet återgår till utredningsenheten för vidare beslut om vad som ska göras.

Alla som erbjuds, och tar emot, insatsen SIG-unga, ges möjlighet och redskap att ändra beteende så att kriminaliteten minskar eller upphör. De får stöd genom nära kontakt med sin ”Lots” och i insatsen ingår ofta olika manualbaserade metoder, som exempelvis ”Vägvalet” och ”rePulse”.

SIG-unga har utrymme att arbeta med fler än vad de gör idag. SIG har sedan 1 juli 3 ”samordnare/lotsar” som har utrymme att arbeta med cirka 5-6 ungdomar parallellt.

Kraven som ställs på ungdomen som ingår i SIG är att följa den planering som görs tillsammans med vårdnadshavare, SIG-samordnare och polis. Generellt gäller förstås att kriminalitet upphör, men insatsen är individuellt utformad och kan inte sammanfattas på det vis som frågan antyder.

Om förvaltningens strategi och handlingsplan inte ger de resultat som den förväntar sig, finns det i så fall en ”Plan B” och hur ser den ut?

Denna målgrupp är svårarbetad och en svårighet är att lyckas motivera dem till att lämna en kriminell livsstil. Rädslan för att hoppa av kan ofta vara större än att vara kvar.

I de fall insatser som SIG eller MST inte har god effekt kan det bli aktuellt att använda tvångslagstiftning, LVU.

*Vilken kunskap och koll har förvaltningen kring Dalenätverket?
Hur ser polisens samarbete med förvaltningen kring Dalenätverket?*

Förvaltningen har avstämning veckovis med polisen om vad som har hänt och vad som är på gång i de olika stadsdelarna inom Enskede-Årsta-Vantör. Detta syftar till att i ett så tidigt skede som möjligt stoppa upp en utveckling som går åt fel håll. Polisen gör orosanmälningar om det finns anledning till oro kring enskilda individer.

Samverkan sker mellan socialtjänst och polis kring ungdomar som har ett riskbeteende kopplat till kriminalitet oavsett vilket kriminellt nätverk det gäller. De handläggare som arbetar med individärenden inom exempelvis SIG har god kunskap om de olika kriminella nätverk som finns inom stadsdelsområdet.

Jämställdhetsanalys

På Brottsförebyggande rådets hemsida finns statistik över ungdomsbrottslighet. Där framkommer att det inte är särskilt ovanligt att elever i årskurs nio är delaktiga i olika typer av brott eller andra riskbeteenden. Ungefär hälften (52 procent) av eleverna 2019 uppger att de begått något brott (stöldbrott, våldsbrott, skadegörelse eller narkotikabrott) vid minst ett tillfälle under de senaste tolv månaderna, vilket är på ungefär samma nivå som 2017 och 2015. Samtliga brottstyper är vanligast bland pojkar. Däremot är könsskillnaderna relativt små vid stöldbrott och narkotikabrott, och större vid våldsbrott och skadegörelse.

SIG arbetar aktivt med att även flickor i kriminalitet ska ges stödet. Ungdomsmottagningen jobbar med att nå fler pojkar eftersom de ser att det är relativt få pojkar som söker stöd men behovet sannolikt är större. Föräldrastödet arbetar för att nå fler pappor i syfte att de ska vara engagerade vårdnadshavare och bra förebilder för sina barn. Alla dessa verksamheter redovisar sin statistik könsupplad. Förebyggande verksamheter samarbetar med skolan i våldsförebyggande arbete med ett uttalat syfte att utmana könsstereotypa normer.

Att arbeta strukturerat, förebyggande, långsiktigt och med hög kvalitet är av största vikt i strävan efter ökad jämställdhet.

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning
Social omsorg barn och unga

Slakthusplan 8 A
Box 81
121 22 Johanneshov
Växel 08-508 14 000
eav@stockholm.se
stockholm.se

Synpunkter och förslag

Förvaltningen delar uppfattningen att såväl ungdomskriminalitet som gängkriminalitet är viktiga och prioriterade områden att arbeta

med då det skapar otrygghet och rädsla, samt lidande för enskilda individer och familjer.

Förvaltningen arbetar aktivt med dessa frågor både i förebyggande syfte och med mer akuta åtgärder. Samtidigt är det ett komplext område där förvaltningen hela tiden måste hålla sig uppdaterad på utvecklingen då ny kunskap genereras fortlöpande och samverkan hela tiden måste utvecklas.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör

Jeanette Holmqvist
Avdelningschef

Bilaga

Skrivelse om Ungdoms- och gängkriminalitet

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2021-10-11
Jeanette Holmqvist, Avdelningschef	2021-10-11